

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG MEGJEGYZÉSEI A RENDŐRSÉGI TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSÁNAK 2007. SZEPTEMBERI TERVEZETÉHEZ

2007. OKTÓBER 1.

A Magyar Helsinki Bizottság (MHB) üdvözi az Rtv. tervezett módosításának előremutató lépéseit, így például a területlezárással kapcsolatos szabályok pontosítására tett kísérletet, az előállítás okáról adott tájékoztatás írásbeliségének kötelezővé tételét, azt, hogy a rendőr főszabály szerint az intézkedést megelőzően köteles magát azonosítani és az intézkedés célját közölni, valamint azt, hogy a kép-és hangfelvételre vonatkozó szabályok figyelembe veszik az Alkotmánybíróság határozataiban megfogalmazott kritikai észrevételeket.

Mindazonáltal szükségesnek tartjuk felhívni a figyelmet arra, hogy a módosítás nem tér ki alapvető kérdésekre, illetve bizonyos részleteiben nem felel meg az alkotmányos, valamint a modern rendészeti-szakmai követelményeknek.

ÉSZREVÉTELEK A TERVEZETHEZ

4. § (Rtv. 20. §): a rendőr igazolása és eljárása az intézkedés során

Ennek az egyébként üdvözlendő módosításnak a kapcsán érdemes felhívni a figyelmet arra a panaszéletről hatékonyabbá tételére is nagyban befolyásoló (és az MHB által jogi tanácsadó tevékenysége során sokszor tapasztalt) tényre, hogy a rendőri intézkedés alá vont személyek gyakran nincsenek tisztában panasztételi lehetőségeikkel. Ezt a problémát enyhíti, hogy az Rtv. nyári módosítása a panasz előterjesztésére nyitva álló időt meghosszabbította, de továbbra is szükségesnek látszik annak rögzítése, hogy legalább az Rtv. V. és VI. fejezetében foglalt intézkedések illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően legyen köteles az eljáró rendőr az intézkedés alanyát tájékoztatni a panasz lehetőségéről, és – amennyiben az intézkedésről egyébként is állít ki írásos igazolást – úgy a tájékoztatás tényét az igazoláson írásban dokumentálni. Ebből a célból az alábbi módosítást javasoljuk.

„(2) A rendőr, az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, rendőri mivoltát, szolgálati helyét, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetében foglalt intézkedések illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni a 93. §-ban foglalt panasz lehetőségéről, és – amennyiben az intézkedésről e törvény alapján igazolást állít ki – úgy a tájékoztatás tényét az igazoláson írásban rögzíteni.”

6. § (Rtv. 29. §): az igazoltatás

Az MHB üdvözi a jogalkotó azon törekvését, hogy konkrét célhoz kösse az igazoltatás lehetőségét. A tényleges gyakorlatot ismerve azonban valószínűsíthető, hogy a javasolt módosítás sem biztosítja, hogy az eljáró rendőrök az egyedi esetekben az igazoltatás konkrét okát megjelöljék. Feltehető, hogy valamely konkrét igazoltatás okát firtató kérdésre és/vagy panaszra a 29. § új (1) bekezdésében található felsorolás

A Nemzetközi Helsinki Szövetség az Emberi Jogokért és a Menekültek és Száműzöttek Európai Tanácsának tagja.

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

valamelyik tétele lesz a válasz (tehát például az, hogy az intézkedés alá vont személy igazoltatására a közrend érdekében volt szükség), anélkül, hogy kiderülne, az adott esetben miért tette a közrend védelme szükségessé az eljárás alá vont személy személyazonosságának megállapítását.

Ezt a gondot az alábbi szövegszerű változtatások elfogadásával látjuk megoldhatónak. Javaslatunk fontos eleme, hogy az igazoltatás okának közlésekor a rendőrnek tájékoztatást kell adnia arról: a konkrét egyedi esetben a 29. § (1) bekezdésében felsorolt igazoltatási okok közül melyik állt fent és miért, az igazoltatott kérelmére pedig az igazoltatás ezen okáról írásbeli igazolást is kell adnia, abban az esetben pedig, ha az igazoltatás okára vonatkozó kérdésre az intézkedő rendőr a közbiztonság érdekében hivatkozva nem ad választ, külön kérelem nélkül is kötelező az igazolás kiadása. Ugyancsak kötelező igazolást adni akkor, ha az igazoltatást ruházat- és/vagy csomagátvizsgálás követi, ezek ugyanis olyan fokú beavatkozást jelentenek az eljárás alá vont személy magánszférájába, amely ennek a követelménynek a megfogalmazását indokoltá teszi.

További probléma, hogy szemben a Szolgálati Szabályzat jelenleg hatályos, és már így is kezelhetetlenül „rugalmas” szövegével (miszerint „az igazoltató lapon rögzíteni kell annak a személynek az adatait, akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy *egyéb körülmények ezt indokolják*”), a javasolt szabályozás semmilyen feltétel meglétéhez vagy cél fennállásához sem köti az igazoltatás során szerzett adataok rögzítését, ami adatvédelmi szempontból teljesen elfogadhatatlan.

Megítélésünk szerint az alább részletezett garanciákkal biztosítható, hogy ne kerüljön sor önkényesen és szükségtelenül az igazoltatás intézményének alkalmazására, és az igazoltatás során megismert adatok kezelésének célhozkötöttsége is érvényesüljön.

„29. § (1) A rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát és a lakcímét a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

(2) Az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. Ezen adatokat a rendőr az igazoltatás során akkor rögzítheti, ha alapos okkal feltehető, hogy az adatok további intézkedéshez vagy eljáráshoz lesznek szükségesek. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok bemutatására kötelezhető. A rendőr más jelen lévő ismert kilétű személy közlését is elfogadhatja igazolásként.

(3) A személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, annak sikertelensége esetén előállítható és a személyazonosság megállapítása céljából az igazoltatottól ujjnyomat vehető, az igazoltatottól fényképfelvétel készíthető, továbbá a külső testi jegyek észlelés és mérés alapján rögzíthetők.

(4) A igazoltatás vagy a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén az előállítás csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat.

(5) A rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.

(6) Az igazoltattal az igazoltatást követően közölni kell az igazoltatás okát, kivéve, ha az a közbiztonság érdekét veszélyezteti. Az igazoltatás okának közlésekor a rendőr tájékoztatja az igazoltatott személyt, hogy az igazoltatásra az (1) bekezdésben foglalt okok melyike alapján került sor, és hogy milyen konkrét körülmények alapján állapította meg ezen igazoltatási ok fennállását.

(7) A rendőr az igazoltatás tényéről és okáról az igazoltatottnak kérelmére igazolást ad. Amennyiben a rendőr az igazoltatás okának közlését a közbiztonság érdekében hivatkozva megtagadja, az igazoltatásról és a tájékoztatás megtagadásának tényéről erre irányuló kérelem nélkül köteles igazolást kiállítani az igazoltatott számára. Szintén kérelem nélkül köteles az intézkedés tényéről és okáról igazolást kiállítani az igazoltatott személy számára, amennyiben az igazoltatást ruházat, illetve csomag átvizsgálása követte.

[(6)] (8) Az igazoltatás során felvett a (2) bekezdés szerinti személyazonosító és lakcím adatokat – kivéve, ha ezek büntető- vagy szabálysértési eljárásban kerülnek felhasználásra, – az intézkedés befejezését követő harmadik napon meg kell semmisíteni.

[(7)] (9) E szakasz alkalmazásában személyi adaton az érintett nevét, születési helyét, születési idejét és anyja nevét kell érteni."

Nem alkotmányos kérdés, de megjegyzendő: az előterjesztés „indokolásában” az szerepel, hogy az igazoltatás során rögzített adatok 90 napig tárolhatóak, míg a tervezett normaszöveg szerint 3 napot tartalmaz. Feltételezzük, hogy a 90 nappal kapcsolatban a jogalkotó is észlelte annak túlzott hosszúságát, ugyanakkor a 3 napos határidő értelmetlen, mert túlságosan rövid. Ha az adat rögzítésére valóban azért kerül sor, mert alapos okkal feltehető, hogy az adatok további intézkedéshez vagy eljáráshoz lesznek szükségesek, akkor 15 napos tárolás megítélésünk szerint megengedhető.

(Másol is tapasztalható, hogy az indokolás szövegét nem igazították a tervezet változásaihoz, így pl. az Rtv. 20. § módosítása kapcsán. A jelenlegi tervezet-szöveg már nem tartalmazza az egyenruhás és civilruhás rendőr „igazolási” kötelezettségének eltérő szabályait, az indoklás azonban még mindig a korábbi szövegváltozatra reflektál.)

11. § (Rtv. 46.§): a személy- és létesítménybiztosítási intézkedés

Az indoklás a személy- és létesítménybiztosítási intézkedés terület lezárásával járó változatának rendszeres felülvizsgálatára vonatkozóan azt írja, hogy a tárgyban született „döntések közigazgatási hatósági döntésnek minősülnek, amelyek ellen a közigazgatási hatósági eljárásról és szolgáltatásról szóló törvény szerinti jogorvoslatnak van helye”.

Ez a megállapítás két okból problematikus. Egyrészt, mert ezt a rendelkezést a normaszöveg nem tartalmazza, másrészt azért, mert az Rtv. szerint a személy- és létesítménybiztosítási intézkedés (mint az V. fejezetben szabályozott intézkedés) ellen panasznak (nem pedig a Ket. által elsődleges jogorvoslati formaként tartalmazott fellebbezésnek) van helye (a fellebbezési jog majd csak a panasz tárgyában hozott döntés ellen nyílik meg). Nem világos, hogy mi a két jogorvoslat viszonya, hogy ki jogosult az intézkedést megtámadni, és hogy honnan ismerhető meg a határozat (utalni szeretnénk arra a problémára is, hogy a Ket. szerint egy határozatot közölni kell azzal, akire vonatkozóan az rendelkezést tartalmaz, egy terület lezárásról szóló rendelkezés pedig lényegében mindenkit kötelez).

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A jogalkotói szándék tehát mindenképpen üdvözlendő, de a normaszöveg nem valósítja meg azt maradéktalanul, illetve nem teremti meg a hatékony jogorvoslat eljárásjogi feltételeit.

További, a gyülekezési jog kapcsán már felmerült probléma, hogy amikor egy területet a rendőrség személy- és létesítménybiztosítási intézkedés keretében lezár, egyúttal ki is emeli a gyülekezési törvény hatálya alól (mivel megfosztja a mindenki számára nyitva álló „közterület” jellegétől). Ha a jogalkotó egyértelművé teszi is az Rtv. szövegében, hogy itt egy olyan közigazgatási határozatról van szó, amely nem az általános rendőrségi panaszjog (Rtv. 93. §) alapján, hanem rendes közigazgatási úton támadható meg, a fellebbezés, majd a közigazgatási per jelentősen elhúzza a jogorvoslatot, ami abban az esetben ha az intézkedés a gyülekezési jogot korlátozza, elfogadhatatlan.

Világossá kellene tehát tenni a személy- és létesítménybiztosítási intézkedés ellen igénybe vehető jogorvoslat mibenlétét (panaszolható intézkedés vagy fellebbezhető közigazgatási határozat), **világos eljárási rendet kellene meghatározni a jogosultak pontos definiálásával, és különbséget kellene tehát tenni az általános esetek és azon esetek között, amikor gyülekezési jog gyakorlása céljából kívánja valaki vitatni a személy- és létesítménybiztosítási intézkedés jogszerűségét**, mivel ez utóbbi esetben a gyülekezési törvény által biztosított gyorsított nemperes eljárásban kellene biztosítani a jogorvoslati utat.

Egyéb megjegyzések

Az indokolás (és a vezetői összefoglaló is) utal arra, hogy „a 1013/2007. (III. 13.) Korm. határozat 2. pontja előírja, hogy felül kell vizsgálni a csapaterő, valamint a kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket. E körben elsősorban az Rtv. szerinti kényszerítő eszközök, különösen pedig a csapaterő vonatkozásában olyan garanciális rendelkezéseket kíván teremteni az előterjesztés, amelyek biztosítják a kényszerítő eszközök alkalmazásának megfelelő alkotmányos feltételeit”, azonban a normaszövegben nem találtunk egyetlen olyan rendelkezést sem, amely csapaterő alkalmazásával lenne kapcsolatos.

Szintén kérdéses, hogy az a rendelkezés, miszerint a miniszter rendeletben állapítja meg a Rendőrségnél rendszeresíthető kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatos részletes szabályokat, összeegyeztethető-e a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 5. §-ával, amely szerint az állampolgárok alapvető jogai és kötelességei körében törvényben kell szabályozni különösen a személyi szabadságjogokat és korlátozásukat. Az Rtv. és a jelenlegi szolgálati szabályzat összevetése megmutatja, hogy az elvileg a törvényi rendelkezéseket pontosítani hivatott rendeleti szabályok gyakran megengedhetetlenül kiterjesztik a kényszerítő eszközök használatának körét (márpedig a kényszerítő eszközök alkalmazása tagadhatatlanul és nagy mértékben korlátozhatja az állampolgárok szabadságjogait).

Példa erre a bilincshasználat szabályozása. Az Rtv. 48. §-a szűkszavúan annyit tartalmaz csupán, hogy A rendőr bilincset a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére alkalmazhat. A jóval részletesebb szolgálati szabályzat (a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet) 82. § (10) bekezdése értelmében, ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, illetve a kísérés rendőri objektumon kívül történik, a kísért személyt meg kell bilincselni. A hivatkozott rendelkezés fogalmi elemei közül álláspontunk szerint csak a veszélyesség az, ami összhangban van az Rtv. bilincshasználatra vonatkozó rendelkezéseivel, a rendőri objektumon kívüli kísérés körülménye *önmagában* nem alapozhatja meg a bilincselést, így a szolgálati szabályzat az Rtv.-hez képest kiterjesztő rendelkezést tartalmaz, amelyet tapasztalataink szerint a gyakorlatban is alkalmaznak.

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Összességében azt gondoljuk tehát, **hogy nem „úszható meg” a kényszerítő eszközök alkalmazásának részletes törvényi rendezése, mivel enélkül (már a nem a megfelelő jogforrási szint okán is) valószínűleg alkotmányellenes lesz ennek a roppant fontos kérdésnek a szabályozása.**

A TERVEZETT MÓDOSÍTÁSSAL NEM ÉRINTETT, DE AZ RTV. MÓDOSÍTÁSA SORÁN MEGFONTOLANDÓ TOVÁBBI KÉRDÉSEK

A Független Rendészeti Panasztestület és a panasz eljárás

Az Rtv. jelenlegi módosítása is 2/3-os többséget igényel. Amennyiben ez a többség meglesz, úgy mód nyílik a Független Rendészeti Panasztestület igen sebtében kodifikált és elfogadott szabályozásának korrekciójára. A testülettel összefüggő legfontosabb észrevételeink a következők.

1. Összeférhetetlenségi szabályok: Nem tartjuk szerencsésnek, hogy a jogalkotási folyamatban módosult az eredeti törvényjavaslat azon kitétele, miszerint nem lehet a Testület tagja, aki a kinevezés (megválasztás) időpontjában, vagy az azt megelőző 10 évben rendvédelmi szervvel foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban állt. A módosító javaslatok nyomán ez az időtartam 6 évre csökkent.

Úgy véljük, hogy a Testület nevében szereplő „független” szó nem csak politikai függetlenséget kíván jelenteni, hanem a rendvédelmi szervektől való függetlenséget is, hiszen minél függetlenebb a Testület a rendőrségtől, annál inkább „civil”, márpedig az Rtv. módosításának célja a civil kontroll megteremtése volt. Márpedig minél nagyobb az időbeli távolság a rendvédelmi szervnél való alkalmazástól, annál valószínűbb az adott személy függetlensége a rendőrségtől. Hat év után (de még tíz után is) könnyen találkozhat a testületi tag egy olyan ügyel, amelyben volt kolléga jár el, ami nem szerencsés.

A brit panasztestület tagja nem lehet olyan személy, aki valaha munkavégzésre irányuló jogviszonyban állt a rendőrséggel. Ez nem okoz problémát az IPCC működésében, hiszen a tagok megválasztásuk után képzésben részesülnek, illetve módjuk van rendészeti szakértőket igénybe venni, amennyiben a döntésükhöz valamilyen szakkérdésben való felvilágosítás szükséges. A magyar Testületet is ezen elvek mentén volna érdemes kialakítani, az összeférhetlenségi tartam csökkentését pedig semmiképpen sem tartjuk elfogadhatónak.

Javasoljuk, hogy kerüljön vissza a jogszabályba az eredetileg kodifikált 10 éves időtartam.

2. A mandátum lejárata: Nem tartjuk szerencsésnek azt sem, hogy a tagok hatéves mandátuma egy időben jár le. Sem a folyamatban lévő ügyek elbírálásának, sem pedig a hat év alatt felhalmozott tudás „átörökítésének” szempontjából nem jó ez a konstrukció. Jobb lenne, ha az első öt tagból sorsolás útján kiválasztanának kettőt, akinek a mandátuma három vagy négy év után jár le, mivel ilyen módon biztosítható lenne a kontinuitás.

3. A testület által nem vizsgálható panaszok: Bár az Rtv. módosítás kiterjesztette a panaszjogot olyan rendőri magatartásokra is, amelyekkel kapcsolatban korábban nem állt rendelkezésre hatékony jogorvoslat, továbbra is vannak a rendőrségnek olyan lényegi tevékenységei, amelyek nem integrálódnak az általános panasz eljárási rendszerbe. Ilyen például a fogvatartás (előállítás, őrizet) végrehajtása. A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (Fogdászabályzat) szerint a fogvatartott panasz előterjesztésére jogosult, ez a panasz azonban nem függ össze az Rtv.-ben szabályozott panasz eljárással.

Fő szabályként a fogda parancsnoka dönt a panaszról, és bár a Fogdaszabályzat szerint jogszabályban meghatározott esetekben a fogvatartott a döntés ellen keresettel fordulhat a bírósághoz, nincs olyan jogszabály, amely ezt a lehetőséget biztosítaná. Alaktalan, eljárásjogilag nem szabályozott, jogorvoslati garanciákkal körbe nem bástyázott lehetőségről van szó, noha a fogvatartás végrehajtásának alapjogi vetületei nyilvánvalóak.

Ezt az anomáliát fontos lenne kiküszöbölni olyan módon, hogy a rendőrségi fogvatartással kapcsolatos panaszok is becsatornázhatóak legyenek a Testület eljárásába, ami erősíteni a rendőrségi panaszrendszer koherenciáját.

4. A Testület eljárási-vizsgálati rendje: Érdemi rendelkezést e tekintetben csak a 93/A. § (1) bekezdése tartalmaz, mely szerint „A Testület a vizsgálata során a Rendőrségtől felvilágosítást kérhet. A Testület az összes olyan iratba betekinhet, illetve iratról másolatot kérhet, adatot, körülményt, tényt, eljárást megismerhet, ami a vizsgált intézkedéssel összefügg.”

Nem egyértelmű, hogy ennek a rendelkezésnek (a felvilágosítás kérési vagy a tény-megismerési jognak) az alapján lehetősége van-e arra a Testületnek, hogy a rendőrséget felkérje bármilyen „eljárási cselekmény” elvégzésére, például a panasszal érintett rendőr parancsnoki meghallgatására, vagy arra, hogy az adott rendőrrel a rendőri szerv vezetője jelentést irasson. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvényt (Obtv.) alapul véve úgy tűnik, hogy nem. Ennek 18. § (2) bekezdése ugyanis a fent idézett rendelkezéssel majdnem megegyező szabályozást tartalmaz („az országgyűlési biztos bármely hatóságtól az általa lefolytatott eljárással, illetve az eljárás elmulasztásával kapcsolatban adatokat és felvilágosítást kérhet, továbbá a keletkezett iratokba betekinhet, annak megküldését, illetőleg, ha ez nem lehetséges róluk másolat készítését kérheti”), azonban a jogalkotó az Obtv. megszövegezésekor jónak látta folytatni a vizsgálati jogosultságok felsorolását a (3) és a (4) bekezdés rendelkezéseivel, melyek szerint az országgyűlési biztos az általa vizsgált ügy intézőjét vagy az eljárást folytató szerv bármely munkatársát meghallgathatja, továbbá az érintett szerv vezetőjét vagy felügyeleti szervének vezetőjét, valamint az annak lefolytatására a jogszabály által egyébként feljogosított szerv vezetőjét vizsgálat lefolytatására kérheti fel, illetve az általa vizsgált ügyben bármely szervtől vagy annak munkatársától írásbeli magyarázatot, nyilatkozatot, felvilágosítást vagy véleményt kérhet.

Amennyiben ezeket az Obtv.-ben szereplő jogosítványokkal a Testület nem fog rendelkezni, akkor vizsgálati jogosultsága igencsak korlátozott lesz. Amennyiben a rendőrség maga nem keletkeztet iratokat, adatokat és tényeket (pl. nem irat jelentést az intézkedő rendőrrel), akkor a Testületnek nem lesz mit vizsgálnia. Olyan, egy alapos vizsgálathoz elengedhetetlen eljárási cselekményekre, mint az intézkedő rendőrök meghallgatása, esetleg a panasszal való „szembesítése”, a testületnek nem lesz jogköre, ezek nélkül azonban csak hipotéziseket állíthat fel éppen azokban az esetekben, amelyekben a rendőri intézkedés alapvető jogot érint. Ezzel szemben a kisebb súlyú jogsértéseket továbbra is a Ket. szabályai alapján kell elintézni, amelyek tartalmazzák a hatóság tényállás tisztázási kötelezettségét, és azokat az eszközöket is, amelyek e kötelezettség teljesítéséhez szükségesek.

A testület eljárásának és a Ket.-nek az ellentmondásai érdekes problémákat vethetnek fel a Testület vizsgálata után az országos főkapitány elé kerülő ügyek esetében. A Javaslat értelmében ugyanis „az országos rendőrfőkapitány a panaszról az állásfoglalás kézhezvételét követő tizenöt napon belül közigazgatási hatósági eljárásban dönt”. Ez azt jelenti, hogy a főkapitány – az egyébként irányadó elintézési határidőnél rövidebb, bár a Ket. szerint 30 nappal meghosszabbítható határidőn belül – köteles lesz tisztázni a tényállást, amit a Testületnek a fent említett okoknál fogva nem biztos, hogy módjában áll megtenni. A főkapitánynak le kell folytatnia mindazokat a bizonyítási eljárásokat, amelyek ehhez szükségesek, és ennek során bizony módosulhat az a tényállás, amelyet a Testület állásfoglalásának

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

kialakításánál tételezett. Ily módon a Testület ajánlásától való eltérést sem lesz nehéz megindokolni adott esetben.

Mind ezek alapján elengedhetetlenül szükségesnek mutatkozik a Testületet felruházni legalább azokkal a jogosítványokkal, amelyeket az országgyűlési biztosok számára az Obtv. fent idézett rendelkezési biztosítanak.

5. A panasz benyújtásának határideje: Az Rtv. nyári módosítása során az eredeti tervezet többszöri módosítása következtében egy inkonzisztens megoldás került a normaszövegbe a panasz előterjesztésére nyitva álló határidő tekintetében.

Az intézkedést foganatosító rendőri szervhez benyújtott („rég típusú”) panaszok előterjesztésére nyitva álló idő a módosítások folytán nyolcraól harminc napra nőtt (93/B. § (2.) bek.), ugyanakkor a Testülethez csak a jogsérelemtől számított nyolc napon belül terjeszhető elő panasz (93.§ (1) bek.). Így a lényegesen bonyolultabb jogi kérdés (sértett-e az intézkedés alapvető jogot?) eldöntésére sokkal rövidebb idő áll rendelkezésre, mint a kisebb súlyú jogsértések esetére fenntartott hagyományos rendőrségi panaszjárás megindítására.

Javasoljuk, hogy a Testülethez benyújtott panaszok előterjesztésének határidejét is növelje a jogalkotó a sérelem bekövetkeztétől számított 30 napra.

6. A bíróság reformatórius jogkörének megerősítése: A civil kontroll megerősítése érdekében a Független Rendészeti Panasztestület felállítása ellenére **megfontolandónak tartjuk hogy a jogalkotó a panaszügyekben döntő bíróságoknak ne csak kasszációs, hanem reformatórius jogkört is biztosítson.** Arra a bíróságok nyilván nem alkalmasak, hogy a mulasztó, jogsértő rendőrökkel szemben szankciókat is alkalmazzanak (erre egyébként a jelenlegi szabályok szerint folyó panaszjárásokban sincs lehetőség, amennyiben a rendőr eljárásának jogszerűtlensége megállapítást nyer, úgy meg kell indítani a fegyelmi-, vagy a büntetőeljárást, hogy valamiféle jogkövetkezmény alkalmazható legyen). Ehhez hasonlóan a bíróságok is csupán a panasz megalapozottságának megállapítására kapnának jogot, azzal, hogy a bíróságnak a panasz megalapozottságát megállapító rendelkezése az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetőjének oldalán kötelezettséget keletkeztetne a szükséges intézkedések (figyelmeztetés, fegyelmi eljárás, stb.) megtételére. Ezen intézkedésekről a rendőri szerv vezetője köteles lenne tájékoztatni a panaszost. Szövegszerű javaslatunk a következő.

„93/B. § (4) A rendőrségi panaszjárásokban hozott döntések bírósági felülvizsgálata során a bíróság a panaszt elutasító határozatot megváltoztathatja, és megállapíthatja, hogy a panasz alapos. Ebben az esetben az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetője köteles a szükséges intézkedéseket megtenni, és erről a panasz előterjesztőjét tájékoztatni.”

1. A méltatlanság szabályozása a Hszt-ben

Bár nem az Rtv. tartalmazza a szolgálatra való méltatlanság szabályait, a módosítás az erre vonatkozó rendelkezések átgondolására is jó alkalmat nyújt. A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) szabályozása (56. §) értelmében maradhat rendőr, akit a bíróság jogerősen felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt, ugyanakkor a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alól mentesített. Ezen túlmenően a mentesítés hiánya esetén (sőt, végrehajtható szabadságvesztés kiszabása mellett) is van lehetőség arra, hogy az illetékes miniszter a méltatlanság megállapításától eltekintsen (56. § (6) bek. a) és b) pont, valamint (7) bek.).

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Az MHB álláspontja esetén e lehetőség biztosítása csak abban az esetben indokolt, ha gondatlan bűncselekményről van szó. Messzemenően nem értünk egyet azzal, hogy szándékos bűncselekmény miatt – akár felfüggesztett, akár letöltendő – szabadságvesztésre ítélt rendőr számára a jogszabály lehetővé teszi a további szolgálatot.

Összehasonlításként fel kívánjuk hívni a figyelmet az ügyvédek és a közjegyzők jogállását szabályozó törvényekre. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 13. § (4) bek. c) pont szerint pl. nem vehető fel a kamarába az, akit a bíróság szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt, a büntetés kitöltésétől, illetőleg a végrehajthatóság megszűnésétől számított 10 évig, akinek pedig a szabadságvesztés büntetés végrehajtását próbaidőre felfüggesztették, az nem vehető fel a próbaidő leteltétől számított 3 évig.

A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 17. § (3) bek. b) pont szerint nem nevezhető ki közjegyzővé az, akivel szemben szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztést vagy közérdekű munkát, gondatlan bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztést szabtak ki, illetve akinek a büntetőeljárás során kényszergyógykezelését rendelték el, és a bűnügyi nyilvántartásban szerepel. A 22. g) pont értelmében pedig a közjegyzői szolgálat megszűnik, ha a közjegyzővel szemben a fenti kizáró ok áll fenn.

Tekintettel arra, hogy a rendőrség az elsőszámú letéteményese a legitim erőszak alkalmazása jogosítványának, ami óriási felelősséget jelent, a rendőrökkel szemben is indokoltak az ügyvédekkel és a közjegyzőkkel szemben támasztott követelményekhez hasonlóan szigorú elvárások. Emiatt a következő módosítást javasoljuk.

56. § (6) A hivatásos szolgálatra méltatlan az:

a) akit szándékos bűncselekmény miatt jogerősen végrehajtandó vagy felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték, **[kivéve, ha a bíróság katonai fogdában rendelte azt végrehajtani];**

[b) akit a bíróság jogerősen felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt [és előzetesen nem mentesített a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alól];

[c)] b) aki szolgálaton kívüli magatartásával a fegyveres szerv működéséhez szükséges közbizalom fenntartását súlyosan veszélyezteti.

[(7) A miniszter a (6) bekezdés a) és b) pontja esetén a méltatlanság megállapításától eltekinthet. A (6) bekezdés a) pontja esetén erre csak akkor kerülhet sor, ha a szabadságvesztés mértéke az 1 évet nem haladja meg.]

Meggyőződésünk, hogy a fent körvonalazott módosítások a rendőrség demokratikus kontrolljának erősítésével hozzájárulnának a szervezet emberi jogi teljesítményének és társadalmi elismertségének javulásához. Kérjük ezért a jogalkotókat, hogy munkájuk során fontolják meg javaslatainkat.